

31.3.2021

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Asia: M 5/2021 vp Muu asia: Valtioneuvoston asetus ravitsemisliikkeiden aukiolon väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi

Talousvaliokunta on pyytänyt Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:ltä lausuntoa otsikkoasiassa. MaRa lausuu asiasta seuraavan.

Eduskunta hyväksyi 28.3 ravintolasulun jatkamista koskevan lain, jonka nojalla ravintolat voidaan määrätä suljettavaksi 18.4.2021 asti niillä alueilla, joilla sen on välttämätöntä tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Hallituksen esityksen mukaan rajoitukset otetaan käyttöön vain leviämis- ja kiihtymisvaiheen alueilla ja tarkastelu kunkin alueen tilanteesta tehdään tämän lain nojalla annettavan valtioneuvoston asetuksen antamisen hetkellä. Talousvaliokunnan mietinnön perusteella lakiin lisättiin lisäksi se, että valtioneuvoston asetuksessa säädetään myös siitä, millaisissa ravitsemisliikkeissä ja niihin kuuluvissa tiloissa kyseisiä rajoituksia on noudatettava.

Talousvaliokunta on mietinnössään (TaVM 7/2021) todennut, että eduskunta on aikaisemman ravitsemisliikkeiden sulkemista koskevan lainsäädännön käsittelyssä hyväksynyt talousvaliokunnan ehdotuksesta lausuman, jonka mukaan valtioneuvostoa kehoitetaan tulevassa lainsäädännössä kolmen viikon sulkujakson jälkeen harkitsemaan mahdollisuutta rajata alueellista soveltamisalaa maakuntatasoa hienosyisemmin. Lausuman taustalla oli ajatus siitä, että ravitsemisliikkeiden täyssulku on elinkeinonharjoittamisen vapautta ja omaisuudensuojaa sillä tavoin voimakkaasti rajoittava toimi, että sen hyväksyttävyydelle tulee löytyä erityisen painavat perusteet, ja että nämä rajoitukset on pidettävä voimassa vain välttämättömän ajan ja vain niillä maantieteellisillä alueilla, joilla välttämättömyysedellytys täyttyy.

Talousvaliokunta on mietinnössään huomauttanut, että eduskunnan käyttöön annettu luonnos valtioneuvoston asetukseksi pitää kuitenkin edelleen lähtökohtana maakunnittain jäsentyviä rajoituksia. Valitun sääntelyratkaisun ja perustuslakivaliokunnan kannanottojen välillä on siten jännite.

Talousvaliokunta toteaa, että koronaviruspandemian aikana vallinnut käsitys siitä, että uusia tartuntaketjuja saattaa ilmaantua odottamatta sellaisilla-kin alueilla, joissa tartuntojen määrä on aikaisemmin ollut vähäinen, on

edelleen voimassa. Tämä on puoltanut varovaisuusperiaatteen noudattamista rajoituksia asetettaessa. Poikkeuksellisten olosuhteiden pitkittyessä vaatimus rajoitustoimien tarkkuudesta ja täsmällisyydestä korostuu.

Talousvaliokunta on pitänyt välttämättömänä, että niiden maakuntien osalta, joissa maakunnan ominaispiirteet (esimerkiksi pitkät etäisyydet tai alhainen väestötiheys) tekevät ilmeiseksi sen, ettei maakunnan alueella esiintyvä tartuntaryväk leviä helposti tai välttämättä koko maakunnan alueelle, tämän lain nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa määritellään epidemiatilanteeseen nojaten maakunnan tasoa tarkemmin se, millä alueilla ravitsemisliikkeet tulee pitää suljettuna tässä laissa tarkoitetulla tavalla.

Valtioneuvosto on antanut 28.3 asetuksen, jonka nojalla ravintolat on määrätty suljettavaksi seuraavilla alueilla: Uusimaa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Kanta-Häme, Pirkanmaa, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Keski-Suomi, Pohjanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa. Lisäksi ravitsemisliikkeet säädettäisiin suljettavaksi Lapin maakunnan alueella Kittilän kunnassa.

Alueiden oma arvio epidemiatilanteesta 25.3.2021 on ollut asetuksen perustelumuistion mukaan se, että perustasolla on Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Savo sekä Kainuu. Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa ja Kainuu on tällä perustella jätetty ravintolasulun ulkopuolelle. Vaikka Pohjois-Savo on ollut perustasolla, niin alueen ilmaantuvuusluvut ja todetut varianttilyödykset puoltavat valtioneuvoston mukaan sitä, että alue sisällytetään ravintolasulun piiriin (arvio perustuu THL:n antamaan lausuntoon 25.3.2021). Ahvenanmaa on perustelumuistion mukaan leviämisvaiheessa, mutta huomioiden Ahvenanmaan maakunnan alueelliset erityispiirteet ja saatu erillinen selvitys maakunnan epidemiatilanteesta, valtioneuvosto on katsonut, että ravitsemisliikkeiden sulkuvelvoitetta ei ole välttämätöntä saattaa voimaan Ahvenanmaan maakunnassa.

Valtioneuvosto on talousvaliokunnan mietintöön perustuen arvioinut ominaispiirteiltään erityisten maakuntien osalta mahdollisuutta hienosyisempään alueelliseen kohdentamiseen. Kyseinen arvio on tehty Lapin maakunnan osalta. Perustelumuistiossa todetaan, että Lappi on pinta-alaltaan hyvin laaja ja maakunnan kuntien pinta-ala huomattavan suuri verrattuna muihin Suomen kuntiin. Aukastisuus Lapin maakunnan alueella on pieni. Lapin maakunnan alueen kuntajohtajat ja tartuntataudeista vastaavat lääkärit sekä sairaanhoitopiirien edustajat ovat keskustelleet asiasta 27.3.2020. Saadun selvityksen ja esitetyn näkemyksen perusteella Lapin sairaanhoitopiirin alueella kriteereitä ravintoloiden sulkemiselle ei ole muiden kuntien kuin Kittilän kunnan alueella.

Alueellinen tarkastelu

Valtioneuvosto päätti, että 29.3.2021 alkaen Lapin maakunnan kunnista vain Kittilä kuuluu sulun piiriin. On erinomaista, että suuri osa Lapin maakunnan kunnista vapautettiin ravintolasulusta.

MaRa pitää erinomaisena ja kiittää valtioneuvostoa siitä, että suurin osa Lapin maakunnan kunnista poistettiin ravintolasulun piiristä 29.3.2021 alkaen.

Kittilä

Kuitenkin Kittilä jäi sulun piiriin, vaikka sielläkin tartuntojen määrä on vähäinen, vain kahdeksan tartuntaa kahden viikon aikana. Kittilän tartuntojen määrää ei tule verrata kunnan asukkaiden määrään, vaan yhteismäärään, jossa on otettu huomioon myös alueella olevat matkailijat. Ravintola-alan yritykset ovat tehneet Kittilässä vaikuttavaa hygieni- ja turvallisuustyötä virustartuntojen leviämisen estämiseksi. Onko niin, että Kittilä jäi sulun piiriin sen vuoksi, että siellä on ollut muutamia julkisuudessa käsiteltyjä tartuntatapauksia Levin maailmancupin aikaan yöravintoloissa ja yksi suuri tartuntaketju, joka lähti liikkeelle yksityistiloissa pidetyistä juhlista.

Hiihtolomakausi sujui myös Levin ravintoloissa erinomaisesti. Ravintoloilla on laajasti käytössä altistumisten jäljittämistä helpottava koronastoppi-järjestelmä. Lisäksi huomioon tulee ottaa, että yöravintoloiden toimintaa on voimakkaasti rajoitettu lainsäädännöllä.

Vaihtoehtona olisi ollut vapauttaa ravintolasulusta ruokaravintolat, jos anniskelupainotteisten ravintoloiden vapauttamista olisi pidetty liian suurena riskinä viruksen leviämislle. Eduskunta on nimittäin aiemman ravitsemisliikkeiden sulkulainsäädännön (184/2021) hyväksyessään edellyttänyt, että valtioneuvosto ottaa tulevassa lainsäädännössä huomioon ravitsemisliikkeiden ja erilaisten ravintolatilojen erilaiset riskiprofiilit virustartuntojen leviämisen suhteen. Tämän on todennut myös talousvaliokunta. Nämä eduskunnan päätökset sitovat valtioneuvostoa.

Pääsiäissesonki on erittäin tärkeä sesonki matkailu- ja hiihtokeskuksissa. Kittilän jääminen sulun piiriin merkitsee merkittävää kilpailuhaittaa Levin matkailukeskukselle sekä siellä toimiville yrittäjille ja työntekijöille. Viime hetken päätöksiä tekevät asiakkaat suuntaavat todennäköisesti niihin Pohjois-Suomen kohteisiin, joissa ravintolat voivat olla auki. Valtioneuvoston olisi tullut ottaa tämä näkökohta huomioon asetusta antaessaan.

MaRa katsoo, että

- myös Kittilä olisi pitänyt vapauttaa ravintoloiden sulusta.

- jos anniskelupitoisten ravintoloiden poistaminen sulun piiristä olisi sisältänyt riskejä tartunnan leviämisestä, pääosin ruokaa tarjoavat ravintolat olisi pitänyt poistaa sulun piiristä Kittilässä.
- ravintolasulun ylläpitäminen Kittilän kunnassa muodostaa merkittävän kilpailuhaitan Levin matkailukeskuksen yrittäjille ja työntekijöille.

Muut Pohjois-Suomen kunnat ja Pohjois-Karjala

Lapin maakunta, kunnat ja Lapin sairaanhoitopiiri reagoivat nopeasti eduskunnan päätökseen siitä, että ravintoloiden sulkemista tulee tarkastella maakuntatasoa hienojakoisemmin siellä, missä tartuntojen määrät ovat vähäisiä ja asukastiheys on harva. Samanlainen tilanne kuin Lapissa on myös osassa Pohjois-Pohjanmaan maakunnan kuntia. Siellä sijaitsee kaksi tärkeää matkailukeskusta, Iso-Syöte ja Ruka. Samanlainen tilanne on myös Pohjois-Karjalassa, esimerkiksi Lieksassa ja Nurmeksessa. Siellä sijaitsevat kaksi tärkeää matkailukeskusta, Koli ja Bomba.

MaRan tekemän katsauksen mukaan Pudasjärvellä ei ole ollut juurikaan tartuntoja eikä varsinkaan viime aikoina. Kuusamossa on ollut aikavälillä 20. - 28.3.2021 yhteensä kolme koronatartuntaa, joista yksi lienee lisäksi tilastovirhe. Lieksassa ja Nurmeksessa ei liene ollut tänä vuonna yhtään tartuntaa.

On selvää, että valtioneuvoston olisi tullut vapauttaa myös Pudasjärvi, Kuusamo, Lieksa ja Nurmес ravintolasulusta. Kun Iso-Syötteen, Rukan, Kolin ja Bomban ravintolat ovat kiinni pääsiäisen aikana, tästä aiheutuu merkittävää kilpailuhaittaa näiden alueiden matkailukeskuksille sekä siellä toimiville yrittäjille ja työntekijöille.

MaRa katsoo, että

- myös Kuusamo, Pudasjärvi, Lieksa ja Nurmес olisi pitänyt vapauttaa ravintoloiden sulusta.
- ravintolasulun ylläpitäminen Kuusamon, Pudasjärven, Lieksan ja Nurmекsen kunnissa muodostaa merkittävän kilpailuhaitan näiden alueiden matkailukeskusten yrittäjille ja työntekijöille.
- aika valtioneuvoston tekemästä sulkupäätöksestä sen voimaantuloon on Pohjois-Karjalassa kohtuuton.

Pohjois-Savo

Hallituksen esityksessä todetaan, että ravintolasulku koskee niitä maakuntia, jotka ovat kiihtymis- ja leviämisvaiheessa. Majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 3 a §:n 1 momentin mukaan ravitsemisliike on pidettävä suljettuina asiakkailta vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaavan hyvin laajalle levinneen vaarallisen tartuntataudin aikana niillä

alueilla, joilla se on välttämätöntä tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Saman säännöksen 4 momentin mukaan valtioneuvoston on seurattava rajoitusten välttämättömyysedellytysten täyttymistä.

Pohjois-Savon maakunta on perusvaiheessa, joten maakunnan ravintoloiden sulkeminen ei ole majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 3 a §:n mukaan välttämätöntä eikä oikeasuhtaista. Valtioneuvosto on poikennut merkittävällä tavalla hallituksen esityksen linjauksesta.

Pohjois-Savon tuleminen sulun piiriin merkitsee merkittävää kilpailuhaittaa Tahkon matkailukeskukselle sekä siellä toimiville yrittäjille ja työntekijöille.

Pohjois-Savon maakunnassa toimivat ravintolat saivat tietää sulusta sunnuntai-iltana 28.3.2021. Aikataulu valtioneuvoston päätöksestä sulun alkuun on kohtuuton.

MaRa katsoo, että

- **Pohjois-Savon maakunnan ravintoloiden sulkemiselle ei ollut perusteita majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 3 a §:n mukaisesti.**
- **Pohjois-Savon maakunnan julistaminen sulun piiriin muodostaa merkittävän kilpailuhaitan erityisesti Tahkon matkailukeskuksessa toimiville yrittäjille ja työntekijöille.**
- **aika valtioneuvoston tekemästä sulkupäätöksestä sen voimaantuloon on kohtuuton.**

Valtioneuvoston päätösten voimaantulosta

Useat koronakriisin aikaiset lait ja niihin perustuvat valtioneuvoston päätökset ovat tulleet voimaan muutaman vuorokauden kuluttua valtioneuvoston päätöksestä tai pahimmillaan seuraavana päivänä. Näin tapahtui myös 29.3.2021 alkaneen sulun osalta Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa. Näin nopea voimaantulo on kohtuuton alan yrittäjille ja työntekijöille. Muun muassa yhteistoimintamenettelyjen käyminen vie aikansa ja osa tilatuista raaka-aineista menee pilalle.

MaRa katsoo, että aika lakien, valtioneuvoston ja viranomaisten päätöksistä niiden voimaantuloon täytyy olla pidempi.

Ravintolatyyppeiden ja -tilojen huomioiminen valtioneuvoston asetuksessa

Ruokaravintolat ja anniskelupainotteiset ravintolat

Eduskunta on aiemman ravitsemisliikkeiden sulkulainsäädännön (184/2021) hyväksyessään edellyttänyt, että valtioneuvosto ottaa tulevassa lainsäädännössä huomioon ravitsemisliikkeiden ja erilaisten ravintolatilojen erilaiset riskiprofiilit virustartuntojen leviämisen suhteen. Talousvaliokunta on mietinnössään todennut, että nyt käsillä olevassa hallituksen esityksessä ei tätä lausumaa (EV 13/2021 vp 8.3.2021) ole otettu huomioon. Talousvaliokunta on todennut, että välttämättömyysvaatimuksen kannalta on perusteltua, että 3 a §:n nojalla annettavalla asetuksella säädetään rajoituksista ravitsemisliiketyypeittäin jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa kuvatulla tavalla.

Talousvaliokunta on toistanut sosiaali- ja terveysvaliokunnalle antamassaan lausunnossa (TaVL 8/2021 vp — HE 32/2021 vp) toteamansa, että ulkotiloissa tapahtuva sosiaalinen kanssakäyminen on vähäriskisempää kuin sisätiloissa. Käsillä olevan esityksen tavoitteena on kuitenkin erityisesti vähentää ihmisten välisiä kontakteja, joita ravintola-asiointi myös ulkotiloissa aiheuttaa. Talousvaliokunta puoltaa tilanteen sitä vaatiessa ulkotilojen pitämistä sulun piirissä esityksen mukaisesti, mutta korostaa samalla aiemman mietintönsä (TaVM 4/2021 vp) mukaisesti, että tulevassa sääntelyssä on syytä huomioida erilaisten ravintolatilojen erilaiset riskiprofiilit virustartuntojen leviämisen suhteen.

Talousvaliokunnan mietinnön nojalla ravintoloiden sulkemista koskeva lakia muutettiin, että valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitetuista alueista sekä siitä, millaisissa ravitsemisliikkeissä ja niihin kuuluvissa tiloissa kyseisiä rajoituksia on noudatettava.

Valtioneuvoston 28.3.2021 antaman asetuksen nojalla ravintolasulku koskee alueella kaikkia ravitsemisliikkeitä ja niiden sisä- ja ulkotiloja. Perustelumuistiossa todetaan, että riski tartunnoille on ollut suurin niissä ravitsemisliikkeissä, joissa alkoholin anniskelu muodostaa suuren osan tuloista, mutta tartuntoja on todettu myös pääasiassa ruokailuun keskittyvissä ravitsemisliikkeissä. On todennäköistä, että herkemmin tarttuvan virusmuunnoksen runsastuminen on entisestään lisännyt tartuntatautiriskejä ravitsemisliikkeissä ja lisää riskiä myös niiden ulkotiloissa kuten terasseilla ja vastaavilla, joissa vietetään runsaasti aikaa, sekä muissa tiloissa missä aikuisväestöä kohtaa ja kokoontuu. Perustelumuistion mukaan fyysisten kontaktien vähentämiseksi ja tartuntojen estämiseksi on sulku välttämätöntä kohdistaa kaikkiin ravitsemisliiketyyppeihin sekä niihin kuuluviin sisä- ja ulkotiloihin. Perustelumuistion teksti on suoraan THL:n antamasta lausunnosta 25.3.2021 (sivu 3).

THL toteaa ylimalkaisesti lausunnossaan, että ”tartuntoja on todettu myös pääasiassa ruokailuun keskittyvissä ravitsemisliikkeissä.” Yrittäjien ja työntekijöiden oikeusturvan kannalta on välttämätöntä, että on tieto siitä, kuinka paljon ravintoloissa todettuja tartuntoja on ja miten ne jakautuvat anniskelupainotteisten ravintoloiden ja ruokaravintoloiden kesken.

MaRa pyytää, että talousvaliokunta velvoittaisi hallituksen tai THL:n toimittamaan valiokunnalle selvityksen siitä, kuinka paljon tartuntoja on tapahtunut yhtäältä ruokaravintoloissa ja toisaalta anniskelupainotteisissa ravintoloissa (erityisesti yökerhoissa ja karaokeravintoloissa). Saadun selvityksen perusteella voidaan objektiivisesti ja luotettavasti arvioida, täyttyvätkö välttämättömyys- ja oikeasuhtaisuusedellytykset kaikkien ravintolatyyppeiden kohdalla.

THL perustelee ravintoloiden ulkotilojen pitämistä suljettuna lausunnossaan sillä, että herkemmin tarttuvan virusmuunnoksen runsastuminen lisää riskiä myös ulkotiloissa. Ulkotiloissa viruksen leviämisen riski on pienempi kuin sisätiloissa. Tiedossamme ei ole, että virus olisi levinnyt ravintoloiden ulkotarjoilualueilla. Ravintoloiden ulkotilojen sulkeminen kokonaan ravitsemistoiminnan asiakkailta on ylimitoitettu toimi. Ravintoloiden ulkotilojen sulkeminen ei ole välttämätöntä epidemian leviämisen tai kiihtymisvaiheen alueilla.

MaRa katsoo, että ravintoloiden sulkualueilla ravitsemisliikkeiden ulkotilat tulee rajata sulun ulkopuolelle.

Ravintoloiden avaaminen 19.4.2021

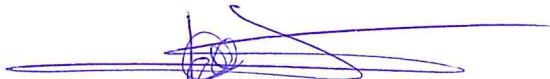
Ravintoloita koskeva sulkua on jatkunut kuusi viikkoa suurimmassa osassa Suomea 18.4.2021. Ravintola-alan yritykset ja työntekijät ovat niin surkeassa taloudellisessa tilanteessa, ettei sulkua voida enää jatkaa ilman, että valtio korvaa täysimääräisesti ja nopealla aikataululla ravintolayritysten joustamattomat kulut sulun ajalta. Myös työntekijöille on annettava valtion tukea.

Ravintoloiden avaamisen on tapahduttava sellaisilla rajoituksilla, jotka mahdollistavat kannattavan liiketoiminnan. Eduskunnan käsittelyssä oleva hallituksen esitys, joka antaisi valtioneuvostolle oikeuden rajoittaa anniskelupainotteisten ravintoloiden asiakaspaikat kolmasosaan ja ruokaravintoloiden puoleen sekä lopettamaan anniskelun klo 17.00 ja sulkemaan ravintolat klo 18.00, ei mahdollista kannattavaa liiketoimintaa.

MaRa toteaa, että

- **ravintoloita koskevaa sulkua ei ole mahdollista jatkaa 18.4.2021 jälkeen ilman, että valtio korvaa ravintola-alan yrityksille kaikki joustamattomat kulut täysimääräisesti.**
- **sulkuajan jälkeisten rajoitustoimien tulee olla sellaiset, että ne mahdollistavat ravintoloiden kannattavan liiketoiminnan.**

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry



Timo Lappi

toimitusjohtaja